

8. Сікора Я. Б., Іванова С. М., Кільченко А. В. Розвиток цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників засобами відкритих освітньо-наукових інформаційних систем: вітчизняний досвід. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Т. 12. № 5. С. 73-79. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/741187>. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i5-011>.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ВЧИТЕЛЯМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

*Овчарук Оксана Василівна,
завідувач відділом компаративістики інформаційно-освітніх інновацій,
доктор педагогічних наук, професор
Інститут цифровізації освіти НАПН України, м. Київ, Україна
ovcharuk@iitlt.gov.ua*

З початком повномасштабної російської військової агресії проти України 24 лютого 2022 року освітня система країни зазнала безпрецедентних викликів. Вчителі опинилися в ситуації, коли їм довелося не лише долати наслідки тривалого карантину 2020-2022 років, а й адаптуватися до реалій ведення бойових дій. Забезпечення безперервності навчального процесу в умовах війни вимагало негайного переходу на дистанційне навчання та ефективного використання цифрових інструментів і ресурсів. У цьому контексті оцінка готовності вчителів до дистанційного навчання стала важливим індикатором якості та рівного доступу до освіти. З метою кращого розуміння специфічних потреб педагогів Інститут цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України провела масштабне опитування, щоб визначити їхні вимоги та оцінити рівень цифрової компетентності.

Опитування проводилося за допомогою онлайн-анкети, створеної з використанням інструментів Google Workspace for Education. Анкета містила п'ять тематичних блоків запитань, що охоплювали загальну інформацію про учасників, організацію дистанційного навчання на практиці, визначення потреб вчителів у дистанційному навчанні та професійному розвитку, рівень цифрової компетентності педагогів та особливості дистанційного навчання під час війни.

У 2024 році в опитуванні взяли участь 26 227 респондентів, а в 2023 році – 42 708 респондентів з усіх регіонів України, включно з тимчасово окупованими територіями.

Згідно з результатами опитування, найпопулярнішими онлайн-інструментами серед вчителів були Viber (77,7%), Zoom (63,8%), Google Apps for Education (53,1%), електронний щоденник (34,1%), Learningapps.org (26,7%) та Telegram (26%). Порівняно з 2023 роком, значно зросла частка використання Google Apps for Education та електронних щоденників. Серед онлайн-ресурсів учителі найчастіше використовували "На Урок" (88,7%), "Всеосвіта" (83,5%), освітні ресурси на YouTube (75,3%), "Всеукраїнська шкільна онлайн" (51,1%) та EdEra (34,3%). Також зросла популярність освітніх матеріалів у Facebook (34,3%) та блогів (18,8%).

Учителі стикалися з низкою перешкод, включаючи відсутність якісного інтернет-зв'язку (64,7%), слабку технічну підтримку для учнів (44,1%), часті відключення електроенергії (37,1%), низьку мотивацію учнів (25,4%), нестачу часу

та перевантаження (25,2%). Близько чверті вчителів відзначили недостатню матеріально-технічну підтримку від навчальних закладів та психологічні труднощі.

Рівень цифрової компетентності вчителів визначався відповідями на запитання блоку "Цифрова компетентність вчителя", що було сформовано на основі Рамки цифрової компетентності для громадян (DigComp 2.2). За результатами самооцінки, більшість респондентів визначили свій рівень цифрової компетентності як базовий користувач або незалежний користувач. Лише 8,4% оцінили себе як професійних користувачів.

Окремий блок опитування був присвячений особливостям організації навчання під час війни. Зокрема, було з'ясовано, яким чином навчальні заклади забезпечують навчальний процес, чи працюють респонденти з внутрішньо переміщеними дітьми та біженцями. Також було приділено увагу потребі у психологічній підтримці педагогів, необхідності та наявності онлайн-дидактичних матеріалів для підготовки до дистанційного навчання в умовах війни.

На основі результатів опитування було запропоновано комплекс заходів для підтримки вчителів у розвитку цифрових навичок у воєнний час. Зокрема, рекомендовано забезпечити якісний інтернет-зв'язок та доступ до цифрових пристроїв, організувати масштабні програми підвищення кваліфікації для вчителів з питань створення освітніх відео, використання онлайн-платформ та інструментів для дистанційного навчання, проведення ефективних онлайн-консультацій та організації онлайн-навчання для дітей з особливими потребами.

Крім того, важливо надавати методичну підтримку вчителям та сприяти обміну кращими практиками, створюючи бази даних освітніх відео, планів уроків, посібників та рекомендацій для дистанційного навчання в умовах війни. Також необхідно забезпечити психологічну підтримку для учнів і вчителів, залучаючи психологів та створюючи програми для подолання стресу, посттравматичного синдрому та підвищення мотивації до навчання під час війни. Такий підхід дозволить максимально наблизити доступ до якісного інтернету та цифрових пристроїв для вчителів та учнів в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. О.В. Овчарук, "Моніторинг готовності вчителів до використання цифрових засобів під час війни в Україні", ІЦО, т. 98, п№ 6, С. 52–65, 2023, [doi: 10.33407/itlt.v98i6.5478](https://doi.org/10.33407/itlt.v98i6.5478)
2. Овчарук О.В., Іванюк І.В., Гриценчук О.О., Малицька І.Д., Кравчина О.Є.. *Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах війни: 2023»*. Аналітичний звіт., 2023, URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736435/>
3. Vuorikari, R., & Kluzer, S. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes. <https://doi.org/10.2760/115376>